

RO

RO

RO

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 10.3.2011
COM(2011) 111 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**privind punerea în aplicare a Instrumentului pentru cooperarea în materie de securitate
nucleară**

Primul raport – programele de acțiune anuale pentru 2007, 2008 și 2009

SEC(2011) 284 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**privind punerea în aplicare a Instrumentului pentru cooperarea în materie de securitate
nucleară**

Primul raport – programele de acțiune anuale pentru 2007, 2008 și 2009

PREFAȚĂ

Prezentul raport este prezentat Parlamentului European și Consiliului și transmis Comitetului Economic și Social European și Comitetului Regiunilor al Uniunii Europene, în conformitate cu obligația de raportare prevăzută la articolul 18 din Regulamentul (Euratom) nr. 300/2007 al Consiliului din 19 februarie 2007 de stabilire a unui instrument pentru cooperarea în materie de securitate nucleară¹, denumit în continuare „Regulamentul ICSN”.

¹ Articolul 18 din Regulamentul ICSN prevede următoarele: „Comisia examinează progresul înregistrat în punerea în aplicare a măsurilor întreprinse în conformitate cu prezentul regulament și înaintea Parlamentului European și Consiliului un raport anual privind punerea în aplicare a asistenței. Raportul este adresat, de asemenea, Comitetului Economic și Social European și Comitetului Regiunilor. Raportul trebuie să conțină informații pentru anul precedent, privind măsurile finanțate, informații despre rezultatele acțiunilor de monitorizare și de evaluare, precum și informații privind execuția bugetară, în termeni de angajamente și plăți, informații defalcate pe țări, regiuni și sectoare de cooperare”.

FIȘĂ REZUMAT

Cooperarea în materie de securitate nucleară cu fosta Uniune Sovietică, lansată în contextul programului TACIS, a fost continuată în cadrul programului ICSN, însă acoperirea sa geografică a fost extinsă la nivel global. Principalele progrese înregistrate în ceea ce privește cooperarea în materie de securitate nucleară și asistența oferită în cadrul programului ICSN în perioada 2007–2009 sunt prezentate în cele ce urmează.

În **Ucraina**, un sprijin specific a fost acordat autorității de reglementare și operatorului nuclear. O realizare importantă a constituit-o evaluarea securității nucleare a centralelor ucrainene în cadrul unui proiect derulat în comun cu AIEA. Această evaluare a furnizat informații prețioase cu privire la starea centralelor, precum și în ceea ce privește situația gestionării deșeurilor nucleare și a autorității de reglementare în domeniul nuclear din Ucraina. De asemenea, a reflectat progresele importante înregistrate în ultimii ani în domeniul securității nucleare.

În **Rusia**, proiectele inițiate în contextul programului TACIS au fost continuate în cadrul ICSN, însă nu au putut fi lansate noi proiecte întrucât nu s-a putut conveni asupra unui cadru corespunzător de cooperare. În prezent au loc discuții de reluare a activităților de cooperare, însă de o amploare mai redusă.

În **Armenia**, au fost lansate proiecte importante privind centrala nucleară de la Medzamor în vederea soluționării problemelor urgente privind securitatea pe durata exploatarea centralei. Cu toate acestea, Comisia își menține punctul de vedere conform căruia aceasta din urmă nu poate fi modernizată în vederea respectării normelor moderne de securitate nucleară și, prin urmare, ar trebui închisă cât de curând posibil. Proiectele au contribuit la formarea personalului, au furnizat asistență autorității de reglementare în domeniul nuclear și au permis elaborarea unei strategii de gestionare a deșeurilor în pregătirea viitoarei dezafectări a centralei.

În **Belarus** și **Georgia**, activitățile de cooperare au continuat cu proiecte relativ modeste. Cu toate acestea, în ceea ce privește Belarus, au avut loc discuții în vederea consolidării cooperării cu autoritatea de reglementare pentru îmbunătățirea capacităților acesteia, în perspectiva construirii unei centrale nucleare în această țară.

Programul a fost extins la noi țări din trei regiuni, după cum urmează:

Țările care fac obiectul **politicii europene de vecinătate**: au fost lansate proiecte în **Egipt, Iordania, Maroc**, în special pentru sprijinirea autorităților de reglementare.

Asia de Sud-Est: au fost demarate proiecte în **Filipine** și **Vietnam**.

America Latină: au fost lansate proiecte în colaborare cu autoritatea de reglementare în domeniul nuclear și operatorul din **Brazilia**. De asemenea, au fost stabilite contacte cu **Mexic** și **Argentina**.

Un alt element important al programului a fost extinderea cooperării cu **AIEA** în vederea sprijinirii acțiunilor tehnice tematice la nivel național sau regional. Aceste acțiuni au vizat, în special, dezvoltarea unei culturi a securității, consolidarea capacităților autorităților de reglementare, gestionarea deșeurilor, siguranța

reactoarelor folosite în domeniul cercetării și securitatea seismică. Acest element al programului va rămâne foarte important în următorii ani.

Un sprijin financiar considerabil a fost acordat **Fondului pentru structura de protecție la Cernobîl și Contului pentru securitate nucleară** gestionat de BERD în numele țărilor donatoare. A fost creat un grup de contact al G8 privind securitatea și siguranța nucleară (GSSN) / BERD în vederea monitorizării detaliate a proiectelor legate de Cernobîl. Grupul este prezidat de către Comisie.

1. INTRODUCERE

În 1991, Comisia a lansat componenta „securitate nucleară” a programului TACIS² pentru a răspunde preocupărilor în materie de securitate evidențiate de accidentul de la Cernobîl. Între 1991 și 2006, peste 1,3 miliarde de euro au fost alocați pentru proiecte în domeniul securității nucleare. Rezultatele detaliate ale programelor privind securitatea nucleară în cadrul TACIS au fost publicate în 2009, în cadrul unui raport specific³.

Începând cu 2007, activitățile UE în domeniul asistenței și cooperării în materie de securitate nucleară au continuat în temeiul Instrumentului privind cooperarea în materie de securitate nucleară (ICSN)⁴. ICSN a introdus o serie de modificări în raport cu programul TACIS de securitate nucleară, care merită menționate.

Acoperirea geografică nu mai este limitată la statele din fostul spațiu sovietic. Programul se aplică *țărilor terțe*⁵ din întreaga lume. Astfel, experiența acumulată de Comisie în relațiile cu țările din fosta Uniune Sovietică poate fi folosită pentru a răspunde necesităților țărilor emergente, precum și ale țărilor care dispun de programe nucleare bine stabilite și care necesită îmbunătățiri sub aspectul securității nucleare, în special țările care dispun de programe nucleare aflate în expansiune rapidă. În 2008, Comisia a anunțat strategia sa globală în cadrul unei comunicări adresate Consiliului UE și Parlamentului European⁶.

Având în vedere posibilele necesități de cooperare în materie de securitate nucleară la nivel mondial, Consiliul UE a propus o serie de criterii care trebuie respectate atunci când se are în vedere derularea de proiecte cu noi țări⁷. Comisia a luat aceste criterii în considerare în cadrul strategiei sale ICSN revizuite pentru 2010-2013⁸, care include, de asemenea, priorități geografice.

² TACIS (Asistență tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente) este un program al Comisiei Europene care vizează sprijinirea a 12 țări din Europa de Est și Asia Centrală (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Kârgâzstan, Moldova, Rusia, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan) și Mongolia în procesul de tranziție a acestora spre o economie de piață democratică.

³ „The TACIS Nuclear Safety Review Report” („Raport de analiză privind securitatea nucleară în contextul programului TACIS”), mai 2010, întocmit de Italtrend. Comisia Europeană, Oficiul de Cooperare EuropeAid (AIDCO A4) contract nr. 172067. (raport prezentat Comitetului CSN de către Comisie).

⁴ Regulamentul (Euratom) nr. 300/2007 al Consiliului din 19 februarie 2007 de stabilire a unui instrument pentru cooperarea în materie de securitate nucleară (JO L 81, 22.3.2007, p. 1).

⁵ „Țările terțe” sunt țările situate în afara UE, cu excepția celor acoperite de Instrumentul de preaderare și, în principiu, țările industrializate/cu venituri ridicate (a se vedea nota de subsol 6).

⁶ Comunicarea „Abordarea provocării internaționale a siguranței și securității nucleare” [COM (2008) 312 final], 22 mai 2008

⁷ Concluziile Consiliului privind asistența acordată țărilor terțe în domeniul securității și siguranței nucleare, 9 decembrie 2008.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/trans/104601.pdf

⁸ Strategie revizuită pentru programele de cooperare comunitară în domeniul securității nucleare pentru perioada 2010-2013 [C(2009)9822].

În al doilea rând, în timp ce programul TACIS s-a axat pe *asistența* în materie de securitate nucleară și a vizat, în numeroase cazuri, furnizarea de echipamente („asistență tehnică”), ICSN are ca obiectiv consolidarea *cooperării*, în vederea îmbunătățirii securității nucleare fără a furniza echipamente („asistență non-tehnică”), chiar dacă, în cazuri speciale, se poate avea în vedere și furnizarea de echipamente. De asemenea, partenerii sunt încurajați să joace un rol mai important în elaborarea, gestionarea și punerea în aplicare a acestor proiecte.

Comisia va continua să promoveze modalități de cofinanțare, organizațiile parteneri furnizând, în general, contribuții în natură (personal), bunuri sau lucrări (studii suplimentare, lucrări de inginerie civilă), în baza planurilor de finanțare convenite în prealabil.

În al treilea rând, sfera geografică mai extinsă a ICSN în raport cu TACIS, a intensificat necesitatea de cooperare internațională și coordonare a acțiunilor cu alți donatori și părți interesate, precum Agenția Internațională a Energiei Atomice (AIEA).

Prezentul raport oferă informații cu privire la punerea în aplicare a programelor de acțiune anuale pentru primii trei ani ai ICSN (2007, 2008 și 2009); inclusiv privind proiectele aprobate până la sfârșitul lui 2009 și stadiul lor de punere în aplicare până la jumătatea anului 2010.

Dificultățile inițiale apărute în cadrul fazei de tranziție de la TACIS la ICSN, cauzate, în principal, de întârzierile înregistrate de țările parteneri în semnarea acordurilor de finanțare în noul format, au fost între timp depășite în mare parte, cu excepția Rusiei.

2. PUNEREA ÎN APLICARE A PROGRAMELOR DE ACȚIUNE ANUALE

Regulamentul ICSN a fost adoptat la 19 februarie 2007. La 8 august 2007, au fost adoptate de Comisie Strategia 2007-2013 și primul program indicativ pentru perioada 2007-2009⁹. În decembrie 2009 a fost adoptat programul indicativ pentru perioada 2010-2011¹⁰ și strategia revizuită pentru perioada 2010-2013¹¹. Ca urmare a calendarului de adoptare a programelor de acțiune, stabilit pe baze anuale, și din cauza perioadei lungi de aprobare a autorităților țărilor parteneri, punerea în aplicare efectivă a majorității proiectelor realizate în cadrul ICSN a debutat abia în 2009.

2.1. Programul de acțiune anual pentru 2007 (PAA 2007)

Alocări

PAA 2007 se compune din două părți:

⁹ Decizia C/2007/3758 a Comisiei din 1.8.2007.

¹⁰ Program indicativ pentru programele de cooperare comunitară în domeniul securității nucleare pentru perioada 2010-2011 [C(2009)9820].

¹¹ Strategie revizuită pentru programele de cooperare comunitară în domeniul securității nucleare pentru perioada 2010-2013 [C(2009)9822].

- Partea I – 18 milioane EUR– Decizia Comisiei C/2007/441 din 28 septembrie 2007.
- Partea a II-a – 58,772 milioane EUR – Decizia Comisiei C/2007/6422 din 19 decembrie 2007.

Punere în aplicare – elemente esențiale la jumătatea anului 2010

A doua tranșă din a treia contribuție promisă de Comisie la *Fondul pentru structura de protecție la Cernobîl* a fost plătită Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare - BERD (10 milioane EUR), care gestionează fondul.

Au fost încheiate contracte care vizau îmbunătățirea *securității nucleare în Armenia*, în proporție de 90% din sumele planificate (6,9 milioane EUR din 7,2 milioane EUR).

Au fost semnate contracte în vederea extinderii asistenței *in situ* în cazul a *patru centrale nucleare din Rusia și Ucraina* (6 milioane EUR în cadrul PAA 2007 – partea I). Acestea acoperă finalizarea proiectelor majore privind securitatea nucleară care au fost inițiate sub auspiciile TACIS.

La sfârșitul anului 2007 a fost lansat proiectul comun CE-AIEA-Ucraina privind *evaluarea securității nucleare în cazul centralelor nucleare ucrainene*. Acest proiect, în valoare de 3,5 milioane EUR, a fost cofinanțat de AIEA (0,6 milioane EUR) și de UE (2,9 milioane EUR). Raportul final a fost publicat în prima jumătate a anului 2010.

Primul contract al proiectului privind finalizarea unui *centru național de formare a personalului NNEG C Energoatom în domeniile întreținerii și gestionării facilităților nucleare* a fost încheiat în august 2009 (5,7 milioane EUR). În 2010 a debutat un *proiect privind gestionarea pe termen lung a securității centralelor nucleare ucrainene* (2,5 milioane EUR).

Suma de 1,5 milioane EUR a fost alocată în vederea *atenuării consecințelor accidentului de la Cernobîl*, în Ucraina și Belarus.

Având în vedere faptul că *Federația Rusă* nu a semnat în termenul fixat (sfârșitul anului 2008) acordul de finanțare privind proiectele din cadrul PAA 2007 – partea a II-a, fondurile aferente (28,272 milioane EUR) au fost dezangajate. Aceste fonduri nu au mai putut fi utilizate în cadrul altor proiecte privind securitatea nucleară în cadrul programului ICSN.

2.2. Programul de acțiune anual pentru 2008 (PAA 2008)

Alocări

PAA 2008 se compune, de asemenea, din două părți:

- Partea I – 23 milioane EUR – Decizia Comisiei C/2008/3348 din 7 iulie 2008.
- Partea a II-a – 48,255 milioane EUR – Decizia Comisiei C/2008/7366 din 28 noiembrie 2008.

Punere în aplicare – elemente esențiale la jumătatea anului 2010

Acordurile de finanțare privind PAA 2008 – partea a II-a, semnate de țările partenere între iulie 2009 și decembrie 2009, au permis începerea punerii în aplicare a proiectelor în 2010. La fel ca în cazul PAA 2007, Federația Rusă nu a fost în măsură să semneze acordul de finanțare, iar Comisia a decis să realoce fondurile prevăzute pentru Rusia (17,2 milioane EUR) spre alte activități. Realocarea fondurilor a fost finalizată la sfârșitul anului 2009, dată la care calendarul procedural ar fi expirat. Fondurile au fost folosite pentru finanțarea proiectelor din Armenia și Ucraina, plus o contribuție suplimentară la Fondul de protecție pentru Cernobîl, (10,7 milioane EUR) anticipând următoarea contribuție.

Tranșa de 15 milioane de euro din cea de-a treia contribuție la *Fondul pentru structura de protecție la Cernobîl*, a fost transferată BERD.

Au fost încheiate contracte în vederea continuării *asistenței acordate organismelor guvernamentale și actorilor locali* implicați în procesul de punere în aplicare a securității nucleare în Ucraina (Biroul comun de sprijin, Kiev, 3 milioane EUR) și în Rusia (Unitatea de gestionare comună, Moscova, 1,5 milioane EUR).

2.3. Programul de acțiune anual pentru 2009 (PAA 2009)

Alocări

PAA 2009 se compune, de asemenea, din două părți:

- Partea I – 30,2 milioane EUR – Decizia Comisiei PE/2009/6607 din 16 septembrie 2009.
- Partea a II-a – 43,5 milioane EUR – Decizia Comisiei PE/2009/9119 din 16 decembrie 2009.

Punere în aplicare – elemente esențiale la jumătatea anului 2010

9,7 milioane EUR au fost plătiți pentru *Fondul pentru structura de protecție la Cernobîl*, reprezentând ultima tranșă din cea de-a treia contribuție a Comisiei la acest fond. Un nou transfer a fost efectuat în favoarea Contului pentru securitate nucleară (15 milioane de EUR), ca răspuns la angajamentul luat de Comisie în 2008 în privința contribuției sale. Aceste plăți efectuate la BERD în favoarea Cernobîl au fost prevăzute în cadrul PAA 2009 – partea I.

Au fost finanțate două proiecte în valoare de 1 milion de EUR, care vizează continuarea *sprijinului acordat operatorului nuclear rus în legătură cu centralele nucleare de la Smolensk și Beloyarsk*¹².

Folosirea resurselor financiare prevăzute în *alocarea globală* a debutat cu audituri și misiuni de verificare în Vietnam.

¹²

Contractele respective au fost încheiate conform regulii n+1 (conform căreia contractul trebuie încheiat în anul care urmează aprobării programului de acțiune), fără existența unui acord de finanțare.

Acordurile de finanțare privind PAA 2009 – partea a II-a au fost transmise țărilor partenere la începutul anului 2010. Acestea trebuie semnate înainte de finele anului 2010 pentru ca punerea în aplicare a proiectelor să poată debuta în 2011.

2.4. Programul de acțiune anual pentru 2010 (PAA 2010)

PAA 2010 se compune, de asemenea, din două părți:

- Partea I – 7,7 milioane EUR – Decizia Comisiei PE/2010/3664 din 29 iunie 2010.
- Partea a II-a – 61,627 milioane EUR – Decizia Comisiei PE/2010/8016 din 29 noiembrie 2010.

Progresele realizate în cadrul programului de acțiune anuală 2010 nu face obiectul prezentului raport.

2.5. Utilizarea fondurilor programului ICSN 2007-2009

Utilizarea fondurilor alocate în cadrul programului ICSN, în contextul PAA 2007, 2008 și 2009 este rezumată în cadrul tabelului de mai jos.

Folosirea fondurilor programului ICSN
(milioane EUR – situația la jumătatea anului 2010)

ANUL AAP	Fonduri angajate	Contractate	Plătite
2007	76,772*	34,224	21.786
2008	71,255	36,461	31.265
2009	73,700	30,200	26.900

Notă *: Inclusiv 28,272 EUR pentru Rusia care au fost ulterior dezangajați.

CONCLUZII

Programul european de monitorizare axat pe rezultate pentru țările acoperite de instrumentul european de vecinătate și parteneriat¹³ a prezentat următoarele concluzii principale privind proiectele în domeniul securității nucleare ale programului ICSN:

- (1) Proiectele continuă să fie elaborate în conformitate cu documentele strategice ale instrumentului privind cooperarea în materie de securitate nucleară (ICSN). Relevanța acestora este considerată ridicată, fiind foarte relevante și cu principiile fundamentale în materie de securitate ale AIEA din 2007.
- (2) Dezvoltarea unei culturi a securității nucleare în cadrul programului ICSN ia în considerare pe deplin experiența acumulată în cadrul programului TACIS privind securitatea nucleară, răspunzând într-un mod adecvat nevoilor emergente în cadrul unui mandat care nu se mai limitează la regiunea fostei Uniuni Sovietice.
- (3) Tranziția spre programul ICSN n-a întrerupt cooperarea cu Armenia și Ucraina, iar pentru punerea în aplicare a proiectelor ICSN în Federația Rusă, abia acum sunt dezvoltate modalități speciale în acest sens.
- (4) Noua inițiativă care vizează consolidarea supravegherii de reglementare prin intermediul proiectelor ICSN este una adecvată.
- (5) Proiectele ICSN axate pe schimbul de know-how și de bune practici sunt apreciate de partenerii din țările care fac obiectul programului.

Proiectele realizate în alte regiuni acoperite până în prezent de ICSN (America Latină și Asia de Sud-Est) nu sunt într-un stadiu suficient de avansat pentru a permite concluzii pertinente cu privire la punerea în aplicare a acestora.

¹³ Sistem de monitorizare a punerii în aplicare a proiectelor și programelor de cooperare externă finanțate de UE - monitorizare axată pe rezultate pentru țările acoperite de Instrumentul european de vecinătate și parteneriat. Prezentare generală a proiectelor ICSN monitorizate până la jumătatea anului 2010, raport prezentat de consorțiul condus de INTEGRATION [INTEGRATION – ICCS-NTUA (EPU) – ECORYS], noiembrie 2010.